

Länsstyrelsen
Örebro län

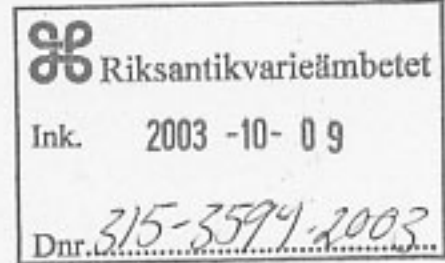
Raoul Hjærtström
Direkt: 019/19 30 68
raoul.hjartstrom@t.lst.se
Fax: 019/19 30 26

BESLUT
2003-09-29

Dnr: 432-08209-2000

L1969

H
A

Byggnadsminnesförklaring av "Åkaregården", Kv Mars 10 i Nora, Nora kommun, Västmanland

(2 bilagor)

BESLUT

Med stöd av 3 kap 1 § lagen om kulturminnen (KML) förklarar Länsstyrelsen byggnaderna 1-4 på bifogade karta tillhörande fastigheten Kv Mars 10 i Nora, Nora kommun, Västmanland, som byggnadsminne.

Med stöd av 3 kap 2 § KML meddelar Länsstyrelsen samtidigt följande skyddsbestämmelser:

Byggnaderna får inte flyttas eller rivras, vare sig i sin helhet eller delar därav. Byggnaderna får inte byggas till, byggas om eller på annat sätt förändras till sin exteriör.

Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Underhållet skall ske med material och metoder som är anpassade till byggnadernas egenart.

Kullerstensbeläggningen på gården får inte tas bort eller ersättas med annat material.

Det avgränsade området, fastigheten, markerad med heldragen linje på bifogade karta, får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Området skall hållas i ett sådant skick att byggnadernas utseende och bebyggelsemiljöns karaktär inte förändras.

2003-11-17 beslöt *Mj*
V kopie till UredM-reg *Az*
20.....-.....-..... beslöt *Sh*

Upplysningar

Länsstyrelsen lämnar råd i fråga om underhållet av byggnader och vården av det kringliggande området.

Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § KML lämna tillstånd att byggnadsminne ändras i strid mot skyddsbestämmelserna.

Enligt 3 kap 21 § KML tillämpas beslut enligt 3 kap 1 § utan hinder av att talan förs mot beslutet.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Fråga om byggnadsminnesförklaring väcktes av Nora kommun 2000-10-24.

Länsstyrelsen har år 2002 gjort en kulturhistorisk utredning av fastigheten.

Fastigheten ägs av [redacted]. Ägarna har i skrivelse till Länsstyrelsen 2003-09-18 accepterat byggnadsminnesförklaringen med tillhörande skyddsbestämmelser.

Riksantikvarieämbetet har under hand (telefonsamtal 2003-09-09 med 1:e antikvarie Jan Karlsson) tillstyrkt byggnadsminnesförklaringen och utformningen av skyddsbestämmelserna.

Nora kommun har genom Byggnads- och räddningsnämnden 2003-09-12 tillstyrkt byggnadsminnesförklaringen med tillhörande skyddsbestämmelser.

MOTIVERING

Fastigheten ligger inom den del av Nora stad som enligt beslut av Riksantikvarieämbetet 1987-11-05 är av riksintresse för kulturmiljövården.

Nora hör tillsammans med Eksjö och Hjo till Sveriges bäst bevarade äldre trästäder med bebyggelse från 1700- och 1800-talen.

Nora är centralt beläget i Bergslagen, den del av Sverige som präglats av månghundraårig gruvdrift och järnhantering. Bergsbruket i Noraskogs bergslag har sina rötter i 1100- och 1200-talen, och Nora utvecklades tidigt

till en handelsplats för järn och andra förnödenheter. Under 1600-talet och dess stormaktstid fick handeln med järn från Bergslagen stor betydelse för landets ekonomi, och kyrkbyn Nora fick stadsrättigheter år 1643. År 1644 fick den nya staden sin första stadsplan utformad i barockens karakteristiska rutnätsform. En stadsbrand år 1731 ödelade praktiskt taget hela staden. Innevånarna började omedelbart bygga upp sin stad igen, och den stadsplan som fastställdes 1733 anpassades till den bebyggelse som redan vuxit fram. Gårdarna och byggnaderna från den tiden utgör fortfarande kärnan i Noras äldre bebyggelse.

Den tidens bebyggelse bestod i huvudsak av envåningslängor, som bildade kringbyggda gårdar, med portiker och konstnärligt påkostade portar mot gatan. Gatuhusen innehöll som regel bostäder och ofta även en handelsbod. Inne på gårdarna låg olika typer av ekonomihus och enklare bostäder. Den gårdsstrukturen var också karakteristisk för svenska trästäder under 1700-talet och 1800-talets tidiga del.

De sista decennierna av 1700-talet och början av 1800-talet innebar mycket goda konjunkturer för den traditionella järnhanteringen i Bergslagen. Handeln i Nora var mycket livlig och välståndet växte. De låga envåningslängorna längs gatorna byggdes ofta på till två våningar. Gatufasaderna kläddes med panel som målades i ljusa oljefärger enligt nyklassicismens ideal.

Åkaregården i Nora är en ovanligt välbevarad stadsgård med rötter i Noras äldsta dokumenterade bebyggelsehistoria. Den är också typisk för bebyggelsemiljön i svenska småstäder från 1700- och 1800-talet. Gårdsstrukturen med bostadshus mot gatan, ekonomibyggnader och enklare bostäder med ingång från gården är bevarad i oförändrat skick. De enskilda byggnaderna har mycket väl bevarat sin ursprungliga karaktär. Den ålderdomliga karaktären förstärks också av den kullerstensbelagda gården.

Ekonomihuset på gården speglar särskilt dess funktion som åkaregård under en lång period av 1900-talet, vilket också ger den ett framträdande lokalhistoriskt värde.

Genom sin välbevarade ursprungliga karaktär och stora stadshistoriska värde fyller Åkaregården väl kraven i 3 kap 1 § KML – "synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde" – för att skyddas och bevaras som byggnadsminne.

Detta beslut kan överklagas hos länsrätten i Örebro län.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Gerd Engman jämte ledamöterna jämte ledamöterna Sören Gunnarsson, Göran Arveståhl, Inger Högström-Westerling, Ewa-Leena Johansson, Britt-Marie Karlsson, Margareta Karlsson, Sören Larsson, Massimo Montanari, Bo Rudolfsson och Anna Ågerfalk.

I handläggningen av detta ärende har antikvarie Inger Andersson deltagit. I den slutliga handläggningen deltog även länsassessor Per Undén.

Gerd Engman
landshövding

Raoul Hjærtström
bitr länsantikvarie

Bilagor

Besvärshänvisning
Karta

Kopia till

Riksantikvarieämbetet
Lantmäterimyndigheten i Örebro län
Örebro läns museum
Nora kommun
Lst/Bmreg

Bilaga till Länsstyrelsens
beslut 2003-09-29
Dnr 432-08209-2000
Byggnadsminnesförklaring av
KV MARS 10,
Nora bergsförsamling,
Nora kommun.

— Gräns för fastigheten

1. Bostadshus
2. Bostads- och brygghus
3. Bostadshus
4. Ekonomihus, stall och vagnbod

